Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Olli Sorainen
hallitusneuvos
TEM
050-396 0162

Eduskunnan hallintovaliokunnalle 24.2.2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttamisesta (HE 252/2020 vp)

Työ- ja elinkeinoministeriön vastine

1) Sisäministeriön lisäselvitys 19.2.2021

Maahanpaluun helpottamista koskevat säännökset koskevat sekä Maahanmuuttoviraston myöntämiä kausityöoleskelulupia ja todistuksia että ulkoministeriön myöntämiä kausityöviisumeita.

Esitetty säännös merkitsee SM:n mukaan käytännössä sitä, että kausityöoleskelulupaa tai todistusta hakevan saman työnantajan palvelukseen palaavan henkilön ei enää tarvitse esittää selvitystä työsuhteensa ehdoista tai majoituksesta, mutta kausityöviisumia hakevan henkilön tulee viisumisäännöstön 14 artiklan mukaisesti esittää selvitys mm. matkan tarkoituksesta, majoituksesta ja riittävistä varoista oleskelukulujensa kattamiseen. SM:n mukaan tämä tarkoittanee työsopimuksen tai siitä ilmenevien tietojen antamista viisumihakemuksen yhteydessä. SM:n mukaan on mahdollista, että mainitun artiklan vuoksi kausityölain muutos ei vaikuta maahan palaavan kausityöntekijän viisumiprosessiin.

➔ *Kausityölailla eikä kausityödirektiivillä ei ole vaikutusta viisumisäännöstön soveltamiseen maahantulon osalta, vaikutusta on vain työnsaantia koskeviin perusteisiin (kausityödirektiivin perustelukappale 19). Viisumisäännöstön 14 art. on maahantulon osalta joustava: maahantulon tarkoitus on pystyttävä osoittamaan, mutta artiklassa ei nimenomaisesti edellytetä työsopimusta tai todistusta majoituksesta. Maahan palaavien osalta artiklan joustavaa soveltamista lisää 14 artiklan 6 kohta.*

Viisumisäännöstön ja kausityödirektiivin suhde ja keskinäinen mekanismi on otettu huomioon kausityödirektiivin maahan paluun helpottamista koskevassa 16 artiklassa, jossa helpottaminen koskee käytännössä vain työntekoa ja majoitusta koskevia selvityksiä, nopeutettua käsittelyä, kausityöhakemusten priorisointia ja useamman kausityöluvan myöntämistä yhdellä kertaa. Kausityöhön myönnettävien viisumien osalta pohjalla on aina viisumisäännöstö.

SM:n mukaan vaikuttaa siltä, että maahanpalaavalle myönnettävän kausityöviisumin myöntämisedellytykset jatkossa poikkeavat kausityötodistuksen ja kausityöoleskeluluvan

myöntämisedellytyksistä eivätkä ne enää ilmene suoraan kausityölaista. Kausityöhön oikeuttavan luvan hakijat ovat jatkossa entistä enemmän eri asemassa riippuen siitä, edellyttääkö heidän maahantulonsa viisumia vai ei. Ulkomaalaislainsäädännön kokonaisuus pirstaloituu muutoksen myötä lisää. Esityksen perusteluista ei ilmene, onko tämä ollut esityksen tavoitteena eikä ratkaisun tarkoituksenmukaisuutta ole arvioitu.

➔ *Tärkeintä on tarkoituksenmukainen kausityövoiman maahantulo ja maahan paluu. Pirstaleisuus ei ole hyvästä, mutta sen välttäminen ei ole itsetarkoitus. Valmistelussa on tällä hetkellä paljon säännöksiä, jotka pirstaloisivat ulkomaalaislainsäädäntöä ja sen maahantulokategorioita entisestään (D-viisumi, etätyöoleskelulupa jne.)*

SM toteaa, että kausityöviisumeita ei käsitellä maahanmuuttoviraston UMA-järjestelmällä ja että prosessikuvauksia ei ole eritelty.

➔ *Kausityöviisumit käsitellään ulkoasianhallinnon viisumitietojärjestelmässä. Viisumikäsittelyn osalta esityksen vaikutus on, että työnantajan ilmoitukset voidaan antaa useasta työntekijästä samanaikaisesti sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän kautta ja että maahan palaavien kausityöntekijöiden osalta ei edellytetä aiemmin edellytettyjä selvityksiä. UM ei ole nähnyt asiassa ongelmia.*

SM:n mukaan aiemmin kausityössä käytettyä turistiviisumia ei ollut tarkoitettu työntekoon lainkaan eikä viisumivapaa maahantulo sisältänyt työnteko-oikeutta. Kausityölain myötä tämä ulkomaalaislainsäädännön näkökulmasta harmaalla alueella tapahtunut työnteko tuli tarkemmin säännellyksi ja hallinnollinen taakka vastaavasti kasvoi.

➔ *Kyllä, ja nyt asia on tarkoitus korjata.*

Työnantajan vaihtamismenettely vastannee käytännössä kausityötodistuksen hakemista. Suurin yksittäinen kausityöntekijöiden ryhmä ovat ukrainalaiset, joilta edellytetty lupa on kausityötodistus. Esityksen vaikutukset ukrainalaisten ja muiden kausityötodistuksella työskentelevien työantajan vaihtamiseen jäänevät tämän vuoksi vähäisiksi. Vaikutus on suurempi kausityöoleskeluluvalla työskentelevien menettelyyn ja heiltä perittävään maksuun, mutta oleskelulupien määrä on huomattavasti pienempi.

➔ *Uuden työnantajan lisääminen kausityöhön oikeuttavaan lupaan ja siihen liittyvä työnteko-oikeuden alkaminen heti vaikuttaa myös kausityötodistuksella työskenteleviin.*

Sähköinen käsittelyjärjestelmä, ks. vastine Maahanmuuttoviraston lisäselvitykseen.

2) Maahanmuuttoviraston lisäselvitys 19.2.2021

Hallituksen esityksen HE 252/2020 vp mukainen lakimuutos aiheuttaisi suuria ja aikaa vieviä teknisiä muutoksia viraston sähköiseen asiankäsittelyjärjestelmään, eli UMA-järjestelmään, sekä sähköiseen asiointipalveluun, eli Enter Finland -palveluun. Mikäli laki tulisi esitetyllä tavalla voimaan jo kevään 2021 aikana, eivät keskeiset järjestelmämuutokset olisi vielä silloin käytössä.

➔ Maahanmuuttovirasto on ollut tietoinen siitä, että muutostarpeita on tulossa ja on ollut koko ajan valmistelussa mukana. TEM siirtää mahdollisimman pian Maahanmuuttovirastolle 1 M€ lisärahoitusta kausityölain muutosten ja ulkomaalaislain muutosten (HE 253/2020) aiheuttamiin järjestelmäkehitystarpeisiin. Lisäksi vuosille 2021-2022 suunnatusta lisärahoituksesta voidaan kohdentaa myös näihin tarpeisiin.

* * *

Siirtymäsäännöstä koskeva kappale (4.1., s. 7) on jäänyt hallituksen esitykseen aiemmasta luonnosversiosta.